

یادداشت هنر محیطی، رسالت فراموش شده کلان شهرها

هنر محیطی جریانی پایدار از هنر است که امروز بخشی از مباحث اجتماعی، زیباشناسی و مفهوم را با شهروندان یک شهر به اشتراک می گذارد.

زندگی دوران معاصر، انسان را از بسیاری از داشته های زیباییشناسی جدا کرده است. طبیعت یکی از ارزشمندترین داشته های است

که بی توجهی به آن باعث شده تا افسردگی و خودکشی زیر پوست زندگیمان رخنه کند و درگیر روزمرگی شویم که شایسته آن نیستیم. در این میان هنر محیطی، دیدی جدید از رابطه انسان با طبیعت را در برابرمان قرار می دهد و راهکارهایی نو برای همزیستی با محیط اطراف را در اختیارمان می گذارد.

اگر بگوییم هنر محیطی روشی برای بهبود و ارتقای رابطه انسان با طبیعت است، بر بیره ننگه می آید. اما نکته اصلی این است که آیا این هنر، هنری نو است یا کهنه؟ هنر محیطی، آن چه این روزها سر و کله اش بیش تر از هر زمان دیگری در زندگی مان پیدا شده، ریشه در میانه سده بیستم یعنی سال های دهه ۱۹۵۰ میلادی دارد.

هنر محیطی اصطلاحی برای توصیف آثار سه بعدی است که تماشاگر بتواند به فضای آن داخل شود و خود را در محیطی ساخته شده حس کند. شاید به همین دلیل است که حس آشنا و همذات پنداری در این هنر به چشم می آید. هنرهایی چون هنر محیطی، بر گرفته از نیازهای انسانی هستند که لایه های چرخ های صنعت و مدرنیته له شده اند. در هنرهای محیطی یک عنصر غالب وجود دارد و آن طبیعت است. عناصر دیگری که ابزارهای خلق هنری هستند؛ در ارتباط با این عنصر اولیه معنا می یابند و غالباً مفهومی هشدار دهنده را به ذهن متبادر می کنند. البته باید این نکته را یادآور شد که بخش قابل توجهی از هنر در دنیای معاصر به شکلی هشدار دهنده خلق شده اند. در واقع رسالت هنر در دنیای مدرن هشدار به فراموش شدن و یاد رفتن ارزش هایی است که وجود یا حضورشان برای بقای روح آدمی، حیاتی است.

در آثار محیطی که غالباً در پیوند با درختان و در ترکیب فرمی با آن ها ساخته می شوند، هنرمندان فرم های طبیعی بهره می گیرند تا مفهوم تازه ای منتقل کنند. احتمالاً این نوع هنری بر مبنای باورهای هنر برای هنر و شاید تعبیراتی شبیه آن شکل گرفته باشد. چرا که پیش از این، هنر دامن های بدان گونه که امروز می بینیم، نداشت. هنرمند بر بوم نقاشی، خیالات و آرزوهای خویش را تصویر می کرد و نیازی به بر هم زدن قواعد هنری حس نمی کرد. اما هنر محیطی این قواعد را بر هم و از تباط مخاطب با طبیعت را هدف قرار می دهد.

گزارشی از نمایشگاه مجسمه هنر جوان پرویز تناولی در گالری ماه مهر ترکیب هنر و صنعت در «ماشین های عبث»

آزاده جعفریان

۱۷ نفر از شاگردان پرویز تناولی این روزها «ماشین های عبث» را به ماه مهر آورده اند. «ماشین های عبث» نام این نمایشگاه است که با آثار به نمایش در آمده نیز همخوانی دارد. در این نمایشگاه آثاری به نمایش در آمده که در حلقه اول نمایش فیزیکی از یک ماشین راه تماشایی گذارده، ولی در بطن اثر این ماشین ها کاملاً مهندسی شده به ماه مهر آمده اند. پروژه «ماشین های عبث» حاصل یک دوره کلاس مجسمه سازی است که گروهی از هنرمندان جوان نزد پرویز تناولی گذرانده اند. در این پروژه هر هنر جو طرح یک حجم مکانیکی را ارائه و سپس با کمک یک مهندس مکانیک آن را اجرا کرده است. طرحی که ویژگی اصلی و در حقیقت موضوع آن عبث بودن است. ماشین ها ابزاری هستند که آدمی هر یک از آن ها را برای منظوری ساخته است. ماشین ها کارهایی آدمیان را بر عهده گرفته اند و چرخ های صنعت را می چرخانند.

ماشین های این نمایشگاه با وجود آن که از همه پیچیدگی های هر ماشین دیگری در جهان برخوردارند، اما کاری انجام نمی دهند. آن ها در روزگاری عبث، هیچ هدفی ندارند. کاری بیهوده را تکرار می کنند و گویی بیهودگی های عمر را به گوشزد می کنند. فریش البرز کوه مسیح احمدی، آنتالخوان، کوروش امری، فریده امینیان طوسی، مهروز بلادی، سیوش جرابندی، آزاده دشتی، سارا رزمی، زینب صادقی، لیلی طاهری، مینا طلایی، فراداد علوی، شاهین قاسمی، امیر موسوی زاده و نگار نادری بوم هنرمندانی هستند که آثارشان در نمایشگاه «ماشین های عبث» به نمایش در آمده است.

پرویز تناولی: «ماشین های عبث» حاصل ترکیب هنر و صنعت است

استاد تناولی، «ماشین های عبث» از چه می گویند و چطور آغاز شدند؟

من همراه هنر جوان در یک دوره آموزش فشرده و به مدت دو ماه با مشاکت یکدیگر کار کردیم. این پروژه های بسیار فنی است و مسائل هنری، مکانیکی و الکترونیکی در آن مطرح است. در واقع آثاری که در این دوره ساخته شد، حاصل ترکیبی از هنر و صنعت یا هنر و ماشین است. ماشین در زندگی امروز مسألتش

بسیاری دارد و همچنین می تواند برای ماسیبا الهام بخش باشد. البته ما به دنبال ماشینی که تولید مفیدی داشته باشد، نبودیم و می خواستیم ماشین هایی عبث تولید کنیم. پروژه را به طور کلی زیر نظر داشتیم و خانم مونا یاد به دلیل تحصیل در رشته طراحی صنعتی تمام مسائل تکنیکی و اجرایی پروژه را مدیریت کردند. در واقع ایشان بودند که به هنرمندان حاضر در این پروژه کمک کردند که چه ماشینی را با چه ساختار و قدرتی برای کار خود انتخاب کنند.

آیا پیش از این نیز پروژه های این چنین داشته ایم؟

نه، تا امروز کارهایی به این شکل در ایران ساخته نشده است، اما هنرمندان دیگر نقاط جهان از حدود ۵۰ سال قبل، از ماشین در کارهایشان استفاده کرده و تحرک را به آثار هنری وارد کردند. ما این پروژه را انجام دادیم تا قدم اولی در این زمینه باشد و موجب شود مخاطبان ایرانی نیز با مجسمه هایی آشنا شوند که متحرک هستند، اما از این حرکت هیچ هدفی ندارند. در مرحله نخست می خواستیم که این ماشین، ماشین عبثی باشد و اگر حرکتی دارد، این حرکت به دنبال نتیجه خاصی نباشد. همچنین حس شوخ طبعی و نگاه طنزی در آن وجود داشته باشد. ما می خواستیم مردم با چگونگی حرکت ماشین ها و چرخ دنده ها آشنا باشند. هیچ چیز را پنهان نکردیم، چون نمی خواستیم ماشینی بسازیم که مثل یک اتمیوم گیری همه چیز آن با یک پوشش سخت پوشیده می شود.

نمایش بیهودگی در هنر معاصر به نوعی همه گیر شده است.

بله، بیهودگی در هنر بسیار عام شده است و بسیاری از هنرمندان به دنبال این موضوع می گردند. آن زمان که هنر به دنبال جنبه های اخلاقی یا تربیتی بود، گذشته است و اکنون هنرمندان دوست دارند اثری ارائه کنند که بخشی از بیهودگی های زندگی را به نمایش

می گذارد. ما هر روز با مسائل عبث بسیاری در زندگی مواجه هستیم که با آن کنار آمده و زندگی را سر می کنیم. این موضوع یک هنرمند را بسیار تحت تأثیر قرار می دهد و هنرمندان در همه جهان، بیهودگی را بسیار جدی گرفته و بخشی از هنر خود را بر آن نامی کنند.

ماشین عبثی که وجود ندارد

در ادامه این نمایشگاه با تنی چند از هنرمندان آن به گفتگو نشستیم تا توضیحی در مورد آثار خود ارائه کنند. در این میان، فریش البرز کوه هنرمند موفق جوانی است که در چندین دوره کلاس های آموزشی استاد پرویز تناولی شرکت داشته و آثارش در چندین نمایشگاه از جمله نمایش آثار مجسمه های باز ایستاده و جواهر سازی گروه زرک به خوبی به فروش رسیده است. وی هنرمندی است که با اثر «مهرسرم دوم» در این نمایشگاه شرکت کرده است. او درباره اثر خود توضیح داد: گزینه مهرسرم برای خانمها و آقایان عمل خوبی نیست و من به همین دلیل دستگاه مهرزنی را طراحی کردم. کنار این دستگاه یک سری فرم وجود دارد که برای انتخاب مهرسرم دوم است، بازدید کنندگان فرم را بر می کنند، اما در نهایت دستگاه به فرم مهرسرم دوم مهر باطل می زند. ما ایده را در کلاس پیاده کردیم و در مرحله عملی از یک مهندس مکانیک کمک گرفتیم. این ایده نخستین بار است که در ایران اجرا می شود و به نظر من جای آن را دارد که بیشتر روی آن کار شود.

کوروش امری هنرمند دیگری است که با تنی چند از هنرمندان دوره کلاس های مجسمه سازی و جواهرات استاد پرویز تناولی در مؤسسه هنری آموزش ماه مهر شرکت داشته است. سازنده تنها ماشین غیر موتوری این نمایشگاه نیز درباره اثر خود گفت: من فکر می کنم که ماشین عبثی وجود ندارد و به هر شکل ماشین کاری را انجام می دهد، به همین دلیل کار را طراحی کردم که از هیچ موتور الکتریکی استفاده نمی کند و به وسیله نیروی ر کابین شدن انسان حرکت نمی کند. من معتقدم این انسان است که کار بیهوده انجام می دهد یا زندگی بیهوده دارد و به همین دلیل انسان را به عنوان ماشین بیهوده کارم انتخاب کردم. این کار، ماشین پرواز نام دارد. همه ما آرزوهای بزرگ و پروازهای بزرگی داریم، اما وسیله مناسبی برای پرواز نداریم و عمرمان به بیهودگی می گذرد. در این کار از تعدادی بر شتر مرغ استفاده کردم که به عنوان پر پرواز این ماشین استفاده شده است.

شایر ۱۴۳

اکران ۱۴ آبان ماه
نو بسنده و کارگردان: نرگس آبیاری
بهترین فیلم سی و دومین جشنواره بین المللی فیلم فجر از نگاه مردم
تیه کشنگان، ابودر پور محمدی • محمدحسین قاسمی
با هنرمندی: مریلانزارعی

مهران احمدی • گلاره عباسی
سامان صفاری • زهرا مرادی
جواد عزتی • مهیسا دهستانی
حسام بیگلرلو • عبدالله شادمانی
برنده سیمرغ بلورین بهترین فیلم از نگاه مردم
از جشنواره بین المللی فیلم فجر | برنده سیمرغ
بلورین ویژه هیئت داوران از جشنواره بین المللی فیلم فجر |
برنده سیمرغ بلورین بهترین بازیگر نقش اول زن از جشنواره
بین المللی فیلم فجر | گاندیدای ۵ سیمرغ بلورین از جشنواره
بین المللی فیلم فجر | دریافت ۸ جایزه از نخستین تحلی ارائه ملی
جشنواره بین المللی فیلم فجر | برنده تندیس زرین بازیگر نقش اول زن
از جشنواره بین المللی فیلم فجر | کاندیدای ۶ بخش از جشن متدین سینمای ایران

۹ آذر ۹۴ • سال سیزدهم ۱۴۴ • صفحه ۵۰۰۰ • تومان

ماهنامه
فیلمنامه نویسی

فیلمنامه نگار

فیلمنامه نویسی

گزارش نخستین نشست تخصصی کانون فیلمنامه نویسان
فیلمنامه نویسی بدون خط کش و گونیا

اما تالمسوز
در سمینار فیلمنامه نویسی فلنا
حس و حساسیت در فیلمنامه

مانند استادان پتیوسیم
مازگارت میچل
استادی با یک کتاب

نقد و بررسی
فیلم های روی پرده
ماهی و گریه
بیداری برای سه روز
یک شب
تابور
ساکر طبقه وسط
میهمان داریم

فیلمنامه کامل
بیداری ها
AWAKENINGS
به همراه پرونده
نقد و بررسی

گفت و گو با
فیلمنامه نویسر و کارگردان
ماهی و گریه / شهرام مکرری
بیداری برای سه روز / مسعود امینی تیرانی
میهمان داریم / محمد مهدی عسگری پور

شمار ۱۴۳